

augusztus havában megkapta Kóburg hercegtől a szász Ernő-rend I. osztályú lovagkeresztjét, majd 1887. június havában a tudomány- és művészet érdemkeresztjét: ugyanez év szeptember havában a svéd király a Wasa-rend lovagkeresztjével tüntette ki. 1891. február havában magyar állampolgár lett. 1892. október havában mint a berlini Wallner-színház bérlője vállalatába belebukott. Ő volt a pesti Gyapju uccai német színház (L. o.) utolsó igazgatója. Mikor leégett a Gyapju uccai német színház (a mai Báthory ucca 24. sz.), L. nagyon szerette volna föltámasztani; ő is aláírta azt a német nyelvű felségfolyamodványt, melyet Bécsbe küldtek a császár címére a német színház újraképzéséért. Mikor a folyamodvány dolga nyilvánosságra került s a nyomán támadt fölháborodás örökre elsöpörte a német színházat, L. látta, hogy Budapesten már nincs keresnivalója, elköltözött Grácba.

Lessing Efraim Gotthold, német színműíró, sz. 1729. jan. 22-én, Kamenzban, Szászország, megh. 1781. febr. 15-én, Braunschweigban. Kiváló kritikus, kutató elme volt, s remek prózája által a német irodalom kifejlődésére nagy befolyással volt. Lessing mindenütt ott volt, ahol harcolni kellett a szépért és az igazságért, ahol fel kellett szakítani az ablakot, hogy az új kor, a haladás korának friss levegője beáradjon az elavult hagyományok, poros előítéletek dőhös miliójébe. Az emberi egyenlőségnek, a vallási türelemnek, az igazságnak, a magasabb értelemben vett kozmopolitizmusnak épp oly rettenthetetlen és puritán harcosa volt, mint amilyen zseniális apostola, reformátora, tanítómestere volt a német irodalomnak, költészetnek és színpadnak, amely így az ő fellépése révén újhódott meg. Mert Lessing volt az, aki ledöntötte a hármasság egységnek a francia iskola kezében üres dogmává merevült arisztoteleszi szabályát, hogy a shakespearei dráma határtalan lehetőségeit állítsa helyette példának a német írók elé. Az ő fellépésének és drámaírói tevékenységének — főként az »Emilia Galotti«-nak, a »Bölcs Náthán«-nak és a »Barnhelm Minna«-nak — a hatása alatt virulhatott csak ki a XVIII. század végén a német

drámaírás új tavasza és nélküle nem születtek volna meg sem Goethe »Götz«-e és »Clavigo«-ja, sem Schiller drámái: »A haramiák«, az »Ármány és szerelem«, a »Fiesco« és a »Don Carlos«. Mint századának legnagyobb kritikusa, mint a német nemzeti színház eszméjének előharcosa, mint költő és stilművész, mint teológus, mint a »Hamburgische Dramaturgie« szerzője, mint esztéta és színgazgató, ugyancsak elévülhetetlen érdemeket szerzett nemcsak a német, de az egész világ kultúrájának előbbrevitelében. Első színpadi munkája a »Barnhelm Minna«. 1763-ban írta ezt a híres darabját Lessing Boroszlóban, ahol Taudentzen tábornok tükára volt. Katonai emlékeit és tapasztalatait értékesítette a hétéves háború idején játszó darabban, amelynek tendenciája a porosz-szász kibékülés, drámai tétele pedig az, hogy Minna, a szász nemes kisasszony önfeláldozó szerelme meggyógyítja a sebesült Tellheim porosz őrnagy tisztibecsületén és emberi méltóságán esett sérelmet és kibékíti a rokonszenves és alaptalanul megvádolt katonát a társadalommal.

A »Náthán« nemes »galéria-tónusa« és az »Emilia« izzó színeivel szemben a »Minna«-t a XVIII-ik század pasztelljeinek finom és gyöngéd koloritja jellemzi, de a vígjátéki dialógus kecses fordulatai mögött is érezni Lessing meleg, költői szívét. Tellheim és Minna utolsó heves jeleneteiben gyakran tragikai magaslatokon jár a vígjáték és a filozófus-költő sugárzóan okos szavain átérzik a rejtett szenvedély. A költő remekműve azonban nem kerülhetett mindjárt színre. Nagy Frigyes cenzorai nem engedték színpadra a porosz-szász kibékülést propagáló darabot. Évekig hevert Lessing íróasztalában a »Barnhelm Minna« kézírata, amíg végre 1776. nov. 18-án Döbbelin társulata Lipcsében előadhatta. A darab rendkívüli hatást tett a közönségre és egyfolytában tízszer került színre, ami abban az időben példátlan siker volt. Nemsokára valamennyi német városban játszották a »Barnhelm Minna«-t. Magyarországra is eljutott a Lessing-vígjáték híre és Kelemen László budai úttörő színtársulata 1792. júl. 29-én mutatta be Ráth Pál színész fordításában, aki e műnek »Katonaszerentsek